

**SMART DELTA
DRECHTSTEDEN**

slim · samen · vooruit

**PROGRAMMA
SMART DELTA
DRECHTSTEDEN**

**UITVOERING
GROEIAGENDA 2030**

slim · samen · vooruit

**JAARVERANTWOORDING
OVER HET JAAR 2022**

INLEIDING

Voor u ligt de Jaarverantwoording van het Programma Smart Delta Drechtsteden en de uitvoering van de Groeiagenda Drechtsteden 2030, over het jaar 2022. Vanaf 2019 werken we als gemeenten in de Drechtsteden regio meervoudig lokaal samen aan de uitvoering van de ruimtelijke-economische ambities van de Groeiagenda. In 2022 hebben we verder gewerkt aan de uitvoering van de ambities op gebied van Bouwen en Wonen, Werken en Economie, Bereikbaarheid en Mobiliteit en Energietransitie. En we hebben onder de vlag van Smart Delta Drechtsteden verder gebouwd aan onze naamsbekendheid en de samenwerking met bedrijfsleven en onderwijs. De ambitie is om deze samenwerking in de komende jaren verder te versterken en te komen tot een gezamenlijke Smart Delta Drechtsteden Agenda eind 2023.

Het jaar 2022 was ook het jaar van de gemeenteraadsverkiezingen, waardoor er in de tweede helft van het jaar een wisseling heeft plaatsgevonden in de bezetting van de bestuurlijke overleggen. Tevens stond het jaar in het teken van krapte op de arbeidsmarkt, waarmee ook onze ambtelijke organisatie te maken kreeg. Hierdoor bleven sommige vacatures langer onvervuld dan voorzien. Beide aspecten hebben geleid tot een onderbesteding van ruim € 320.000 van het beschikbare budget in 2022. Dit bedrag wordt toegevoegd aan het beschikbare budget voor 2023.

André Flach

Vice-voorzitter Smart Delta Drechtsteden
Portefeuillehouder Public Affairs en Communicatie

André Flach en Maarten Burggraaf

Programma Werken en Economie

Maarten Burggraaf, Robert Kreukniet en Ton Spek, Peter Heijkoop

Programma Bouwen en Wonen

Ramon Pardo en Rik van der Linden

Programma Bereikbaarheid en Mobiliteit

Jacqueline van Dongen en Tanja de Jonge

Programma Energietransitie

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	2
Jaarverantwoording Bouwen en wonen	4
Jaarverantwoording Werken en Economie	8
Jaarverantwoording Bereikbaarheid en mobiliteit	11
Jaarverantwoording Energietransitie	15
Jaarverantwoording Externe betrekkingen	19
Jaarverantwoording Communicatie	21
Financiële verantwoording	23

BOUWEN EN WONEN

Wat willen we bereiken?

25.000 nieuwe woningen en een woningbouwprogramma dat een bijdrage levert aan de sociaal-economische schaa sprong.

Onze kernopgaven

Toevoegen woningbouw

- Versnellen van de bouwproductie op kortere termijn door:
- Realiseren van harde plannen (onherroepelijke bestemmingsplannen).
- Aansturen op aanvragen omgevingsvergunningen op basis van harde bestemmingsplannen/ omgevingsplannen.
- Verkennen gezamenlijke aanpak knelpunten in de uitvoering, waaronder ambtelijke capaciteit en versnellen van procedures.
- Stimuleren van een constante werkstroom, lokale planvorming en bouwstroom in de regio tot tenminste 2030.
- Zachte plannen hard maken – vaststellen nieuwe bestemmingsplannen.
- Toevoegen zachte planvoorraad door mogelijke ontwikkellocaties in kaart te brengen.
- Het huidige woningtekort (frictieopgave) terugbrengen van 4,7% naar 2,0%.
- Afstemming over de te realiseren woonvormen en kwaliteit van woonomgevingen in relatie tot bereikbaarheid, werkgelegenheid, groenblauw, etc.
- Opstellen nieuwe regionale woonvisie.

- Jaarlijks actualiseren van de regionale planmonitor in een gezamenlijk digitaal systeem (ArcGIS)

Voldoende sociale woningbouw

- Inlopen tekorten conform huidige regionale woonvisie. Dit betekent bij autonome groei een zelfde aantal sociale huurwoningen als op 1-1-2016 (pas-op-de-plaats-beleid).
- Bevorderen van een evenwichtige spreiding van sociale huurwoningen binnen de regio.
- Toevoegen sociale woningbouw naar behoefte in alle sociale prijsklassen. Daarnaast zorgen voor voldoende waarborg dat deze woningen ook op de langere termijn sociaal blijven.

Wat hebben we bereikt?

- Realisatie van 639 nieuwbouw woningen in 2022 in de zeven gemeenten gezamenlijk. Tevens zijn er in 2022 626 overige toevoegingen geweest (deze cijfers van het CBS zijn op moment van dit schrijven nog niet definitief). Dit zijn bijvoorbeeld splitsingen, verbouwingen of veranderingen van gebruiksfunctie.
- Jaarlijkse regionale woningbouwprogrammering ingediend bij de provincie Zuid-Holland, waarbij extra plancapaciteit is bewerkstelligd voor een deel van de plannen in de spoorzone Dordrecht-Zwijndrecht.
- Het onderzoek 'Strategisch Advies Woningbouwopgave Drechtsteden' door adviesbureau BRINK is uitgevoerd en opgeleverd in 2022. Dit rapport laat onder andere zien dat er sprake is van

een niet-realistische boeg golf in de programmering. Tevens wordt geconstateerd dat wij de sociaal-economische sprong in de Groeiagenda onvoldoende hebben gedefinieerd en dat lokale bouwtafels en een regionale bouwtafel kan helpen om de woningbouw in een versnelling te krijgen.

- De Kwartiermakersfase voor een regionale bouwtafel is opgestart.
- Op 6 december 2022 is de kwartaalbijeenkomst 'Bouwen aan de regio' georganiseerd, in aanwezigheid van minister De Jonge.
- De voorbereidingen voor de Regionale Realisatie Agenda in Zuid Holland Zuid met provincie en Rijk is opgestart. De Drechtsteden regio is hierin penvoerder.
- N.a.v. het rapport BRINK is gestart met het proces om te komen tot een definitie van het begrip 'sociaal-economische sprong'.
- Voor de acties op sociale woningbouw is door middel van het rapport BRINK meer inzicht verkregen in de verdeling van sociale woningbouw in de regio. Dit rapport geeft door middel van een aantal vragen en aanbevelingen aanknopingspunten voor een verdere vertaling in regionale en lokale uitvoeringsprogramma's. Hierdoor komt meer concreet in beeld hoe de kernopgaven rondom sociale woningbouw het best kan worden uitgevoerd.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Regionale planmonitor

Nadat in 2021 de regionale planmonitor (vanaf heden de planregistratie wonen) volledig op orde is gebracht, zijn we hier in 2022 verder mee aan de slag gegaan. Ondanks het feit dat er nog werk aan de winkel is om het proces verder te stroomlijnen, is alle inhoud geactualiseerd en borduren we voort op de weg die in 2021 is ingeslagen. Met daarbij nog enkele toevoegingen, zoals het gereedkomen van de bouwvergunning. De monitor wordt met verdere uitbreidingen en verbeteringen steeds meer een sturingselement. Dit is van belang, omdat we een stevige grip willen hebben en houden op de harde en zachte plannen. We hebben een ambitie die groter is dan de provincie ons toestaat, waardoor strategisch sturen essentieel is.

De rapportage Wonen in de Drechtsteden zoals deze de laatste jaren is gemaakt en ingediend bij de provincie behorende bij de planmonitor, is in 2022 niet opgeleverd. Na overleg met de provincie is besloten dat een dergelijke, uitgebreide rapportage niet nodig is en dat de provincie enkel de woningbouwprogrammering wenst te ontvangen. Een complete verantwoording op de regionale woonvisie is niet meer nodig. De woningbouwprogrammering maakt nu deel uit van de planregistratie wonen. Een formele reactie en goedkeuring hierop wordt in 2023 verwacht. Er is nog discussie over de status van de spoorzone Dordrecht-Zwijndrecht. Een deel van deze plannen maakt onderdeel uit van de ruimte die we als regio beschikbaar hebben vanuit het provinciale beleid en een deel valt binnen de zogenaamde 10%-pot; een extra ruimte voor woningbouwplannen vanuit de

provincie. We zien echter dat de spoorzone meer ruimte nodig heeft buiten het ons toegewezen reguliere deel en zijn aan het lobbyen om de gehele spoorzone in de 10%-pot onder te kunnen brengen.

Strategisch advies woningbouwopgave Drechtsteden (adviesgroep BRINK)

Dit rapport is in 2022 opgeleverd en geeft ons meer inzicht in de stand van zaken omtrent de woningbouw in de regio. Dit rapport heeft als doel om te achterhalen of we op de goede weg zijn met het maken van de gewenste sociaal-economische sprong en om een goede onderbouwing te hebben voor onze ambitie richting provincie en Rijk. Allereerst moet de versnelling op gang worden gebracht door het oplossen van de huidige frictie en vervolgens is bewuste prioritering nodig van projecten op hun bijdrage aan versnelling en schaa sprong. Belangrijkste adviezen zijn: samen optrekken in het definitie- en kwantificeringsvraagstuk van de sociaal-economische schaa sprong en het oprichten van een regionale, bestuurlijke versnellingstafel.

Regionale Realisatie Agenda Wonen Zuid Holland Zuid

De woningbouwopgave in Nederland is in de afgelopen jaren ingrijpend veranderd. Prijzen van koop- en particuliere huurwoningen zijn flink gestegen. De bevolking is sterk gegroeid en groeit door. De vraag naar woningen is groot, het aanbod beperkt. Het oplossen van het woningtekort vraagt om de bouw van nieuwe woningen. Om het woningtekort terug te dringen tot een gezonder evenwicht wordt door de Rijksoverheid met het Programma Woningbouw nationaal ingezet op de realisatie van 900.000 woningen tot en met 2030. Om dit te realiseren wordt in de Nationale Woon- en Bouwagenda gestreefd naar de groei tot 100.000 nieuwbouwwoningen per jaar vanaf 2024, waarvan vanaf 2025 ten minste 2/3e betaalbaar. De bouw van 250.000 sociale corporatiewoningen en 350.000 middensegmentwoningen (middenhuur- en koopwoningen onder de €355.000) zijn nodig. Tussen de minister voor VRO en het college van GS van de provincie Zuid-Holland (hierna: college van GS) zijn de 'Samenwerkingsafspraken woningbouw Zuid-Holland: 2022 t/m 2030' gemaakt over de provinciale ambitie in de nationale woningbouwopgave. Het college van GS spant zich in om in de periode 2022 t/m 2030 bruto 235.460 woningen in Zuid-Holland toe te voegen. Dit is ruim 26% van de landelijke woningbouwambitie en een toename van 14% ten opzichte van de huidige woningvoorraad in Zuid-Holland. Daarnaast heeft het college van GS de ambitie van de minister onderschreven om vanaf 2025 minimaal 2/3e deel betaalbare woningen te bouwen, waarvan de helft (30%) door corporaties. Het streven van GS is dat elke gemeente op termijn toegroeit naar minimaal 30% sociale huur. In de 'geactualiseerde inzet voor de woonopgave Zuid-Holland' geeft het college van GS aan dat het zetten van stappen op de zogenaamde kritische succesfactoren een randvoorwaarde is om aan de ambitie voor het aantal woningen en de kwalitatieve ambitie te voldoen. Deze inzet wordt samen met de partners vanuit het Rijk en Zuid Holland uitgewerkt in Regionale Realisatie

Agenda's (voorheen bekend als woondeals).

Gedeputeerde Koning van woningbouw heeft de vier zuidelijke regio's van Zuid-Holland verzocht deze Realisatie Agenda gezamenlijk op te pakken als zogenoemde 'samenwerkende regio's Zuid-Holland Zuid'. De betrokken regio's/gemeenten zijn Goeree-Overflakkee, Hoeksche Waard, Alblasserwaard en Drechtsteden, onder penvoerderschap vanuit de Drechtsteden.

De agenda zelf geeft voor de samenwerkende regio's de opgave weer, alsmede het proces en de betrokken partijen. Middels de Regionale Realisatie Agenda maken Rijk, provincie en regio's/gemeenten samen afspraken over kwantitatieve en nadrukkelijk ook kwalitatieve doelstellingen en het oplossen van kritische succesfactoren om de voortgang/versnelling van de woningbouw te kunnen realiseren.

Kwartiermakersfase Regionale Bouwtafel

Er is een start gemaakt met de inrichting en oprichting van een regionale bouwtafel om de versnelling van de woningbouw met relevante partners een impuls te geven. Met vertegenwoordigers vanuit overheid, woningcorporaties, makelaars en ontwikkelaars en bouwers zijn in 2022 drie verkennende sessies georganiseerd. Hiermee is een start gemaakt in het spelershome bij FC Dordrecht. Tijdens de kwartaalbijeenkomst van 6 december bij Bouwmensen in Hardinxveld-Giessendam hebben partijen door een symbolische handeling onderschreven dat een regionale bouwtafel wat hun betreft de 'spijker op de kop slaat'. In 2023 moet de kwartiermakersfase worden afgerond en leiden tot de instelling van een regionale bouwtafel en/of versnellingstafel. Hiervoor vinden gesprekken plaats met de relevante partners en wordt verkend of ook andere aan moeten of willen sluiten, denk daarbij aan onderwijs, omgevingsdiensten, waterschappen, provincie en Rijk.

Er wordt gewerkt aan een actieagenda waaraan meerdere partijen zich committeren om met elkaar daadwerkelijk het verschil te gaan maken en snel te bouwen met visie: koersvast, realistisch en door de crises heen.

Zienswijze Provinciaal Omgevingsbeleid

In 2022 hebben we zienswijzen ingediend op een tweetal herzieningen van het provinciaal omgevingsbeleid: de module Ruimte en Wonen en de module Energie. Tot de eerste module behoorden ook de Verstedelijkingsstrategie in Zuid-Holland en het thema bedrijventerreinen. Een belangrijk onderdeel van onze zienswijzen met betrekking tot het onderdeel Wonen betreft het bieden van meer planologische ruimte voor onze ambitie in de Groeiagenda van 25.000 woningen. Daar komt mondjesmaat meer ruimte voor. Bij de module Energie zijn we er in geslaagd om het voornemen tot een extra provinciale toetsing van een door Provinciale Staten goedgekeurd uitwerkingsgebied van een zoeklocatie voor zonne-energie niet in de verordening te laten opnemen.

Samenhang met andere opgaven

Samenhang met Werken en Economie

De samenhang tussen de werkopgave en de woningbouwopgave is tweeledig:

- De beroepsbevolking die nodig is in de toekomst vraagt om een daarop afgestemd woningbouwprogramma (dus ook bouwen voor bijvoorbeeld young professionals). Het moet ook voor deze groepen aantrekkelijk en bereikbaar zijn om in de Drechtsteden te komen werken en te wonen.
- De woningbouwopgave richt zich in fysieke zin vooral op locaties binnen de verstedelijkingscontouren van de regio en neemt een verstedelijkingsdruk met zich mee. In sommige gevallen laat de economische functie zich ruimtelijk prima combineren met de woonfunctie (denk aan diensten, zorg, detailhandel en horeca), maar bij gezoneerde industrie (milieucontour) is dat lastiger en kan er sprake zijn van conflicterend belang. In het laatste geval vraagt dit automatisch om een scherpere afweging van waar we transformatie naar wonen voor ogen hebben en waar bijvoorbeeld doorschuif van bedrijvigheid (over de gemeentegrenzen heen) nodig is, zoals Peute naar voormalig Nedstaalterrein. Dit speelt zich met name af op en rond onze oevers.

Samenhang met Bereikbaarheid en Mobiliteit

- Inzet is om te bouwen nabij hoogwaardig openbaar vervoer (HOV): Spoorzone Dordrecht-Zwijndrecht, waterbushaltes, HOV-buslijnen, Merwedelingelijn (feeder naar Dordrecht Centraal Station).

Samenhang met Energietransitie

- Alle nieuwbouw is energieneutraal of energieleverend.
- Goede afstemming van de ruimtevraag vanuit de woningbouwopgave en energieopgave, om de beperkte ruimte die wij in de Drechtsteden hebben optimaal te benutten.
- Impact van nieuwbouw vertalen in de netimpact en borgen in de Regionale Energiestrategie.

Externe betrekkingen en lobby

Met betrekking tot de lobby gericht op bouwen en wonen zijn er meerdere hoogtepunten.

Zo hebben wij op uitnodiging van Provinciale Staten op 24 augustus 2022 deelgenomen aan een rondetafelgesprek over woningbouw in de Drechtsteden. Hierbij hebben wij toegelicht waarom de sociaal-economische sprong in onze regio nodig is om de brede welvaart voor onze inwoners en ondernemers te verbeteren. Hiertoe is tevens een factsheet opgesteld en overhandigd.

Daarnaast heeft de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) Hugo de Jonge meerdere malen onze regio bezocht. Zo bracht hij een bezoek aan de Spoorzone om de mogelijkheden tot woningbouw te bekijken en in Sliedrecht

om de mogelijkheden voor flexwoningen en de ontwikkeling naar Sliedrecht-Noord te bekijken. Op 6 december was hij tijdens de kwartaalbijeenkomst onze gastspreker.

De lobbyinzet heeft geresulteerd in bijdragen uit de Woningbouwimpuls en het Mobiliteitsfonds, gericht op mobiliteitsmaatregelen bij nieuwe woningbouwprojecten. Voor onze regio is er geld beschikbaar gesteld voor de noord-zuidverbinding om Sliedrecht-Noord te ontsluiten en de Spoorzone als onderdeel van de Oude Lijn tussen Leiden en Dordrecht.

Communicatie

Via de nieuwsbrief en social media is regelmatig gecommuniceerd over de bouwplannen en -realisering binnen onze gemeenten. Dit zijn immers de successen van de gezamenlijke invulling van onze regionale bouwopgave onder de vlag van Smart Delta Drechtsteden. Voor de kwartaalbijeenkomst op 6 december is een video gemaakt met een samenvattend overzicht van alle (nieuwbouw)woningprojecten die gerealiseerd en in aanbouw waren in 2021 en 2022.

Samenhang met Regio Deal

In de pijler Dynamische Oevers zitten meerdere locaties waar wordt ingezet op woningbouw. De financiële bijdrage vanuit de Regio Deal is een belangrijke impuls om de uitvoering van deze projecten te versnellen. Het gaat hier met name om de ontwikkeling van de Noordoevers in Zwijndrecht en Hendrik-Ido-Ambacht en de IJzergieterij in Hardinxveld-Giessendam. De uitvoering van deze projecten loopt goed.

WERKEN EN ECONOMIE

Wat willen we bereiken?

- Groei van 30.000 banen in deze regio, passend bij het profiel van ons bedrijfsleven.
- Een gezamenlijk ecosysteem:
 - Waar bedrijven en professionals elkaar vinden en versterken;
 - Waar we investeren in Human Capital;
 - Met een aantrekkelijk vestigingsklimaat waarin ook woonklimaat en bereikbaarheid essentieel zijn.

Werken waar je woont. Dat betekent bestaande banen behouden en nieuwe bedrijven en werkgelegenheid naar de regio halen. Maar ook investeren in goed opgeleide mensen die aan de vraag van het bedrijfsleven in onze regio kunnen voldoen.

Onze kernopgaven

- Werken aan banengroei en nieuwe investeringen, zowel kwantitatief als kwalitatief. Kijkend naar sectoren waar we de komende jaren groei verwachten én die maatschappelijk-economisch verdienvermogen en toegevoegde waarde voor de regio hebben.
- Zorgen voor fysieke én milieuruimte voor bedrijven om te groeien, door te zorgen voor het juiste bedrijf op de juiste plaats (regionale programmering), kijkend naar locatie specifieke eisen (denk aan watergebonden infrastructuur).
- Werken aan een dynamische arbeidsmarkt, met een op de vraag van de werkgevers toegesneden onderwijsaanbod en aanpassingsvermogen van de beroepsbevolking (o.a. via leven lang ontwikkelen).
- Werken aan vernieuwing van de industrie (credo: 'van staal naar

digitaal'), met ondersteuning bij innovatie, faciliteiten (pre-competitieve innovatieprogramma's en faciliteiten. Zoals Fieldlab Smart Industry) en het verstrekken van toegang tot kapitaal voor innovatie en groei etc.

Wat hebben we bereikt?

Vestigingsklimaat

- In 2022 is de firma Dolderman verhuist binnen Dordrecht van de Kalkhaven naar de 2e Merwedehaven. Dit is gebeurd met ondersteuning van provinciale subsidie en schept ruimte voor de nieuwbouw van ca. 24 luxe appartementen.
- Er is met succes gewerkt aan de bedrijfsverplaatsing van Peute van 2e Merwedehaven naar het voormalig Nedstaalterrein; de nieuwbouw is inmiddels gestart in Alblasserdam. Hiermee verleggen we deels ook containervervoer over de weg naar vervoer over het water.
- Het aantal banen in de regio is gestegen tot ruim 140.000 (2017: 130.633).
- In het kader van promotie van en acquisitie voor de regio zijn diverse resultaten te benoemen onder andere door de inspanningen van Deal: 53 aanvragen van bedrijven, 13 investment leads overgedragen aan gemeenten en we hebben vijf nieuwe bedrijven welkom kunnen heten.

Human Capital

- In 2022 hebben we meer dan 100 leerwerktrajecten gerealiseerd. Het merendeel is uitgevoerd door GKN Fokker en de Beroepentuin.
- De focus ligt hierbij op scholing richting duurzame beroepen in de techniek en de energietransitie.
- Daarnaast zijn er vanuit Passie voor Onderwijs Drechtsteden

diverse geslaagde activiteiten uitgevoerd om de instroom in het primair onderwijs te vergroten. De instroom over 2022 bedroeg meer dan 50 nieuwe leerkrachten (zij instroom/ pabo/ onderwijs-sassistent).

Innovatie

- Het MKB Katalysatorfonds Drechtsteden ontving in 2022 vijf nieuwe subsidieaanvragen, allen voor prototyping. Twee zijn toegekend voor een totaal van € 50.000 en een derde is nog in behandeling. Tegenover de toegekende subsidie stond een eigen markt financiering van ten minste € 300.000. Drie lopende subsidieprojecten zijn in 2022 succesvol afgerond. In totaal zijn negen projecten begeleid door de adviescommissie van vijf mensen uit het bedrijfsleven plus een business analist van InnovationQuarter.
- Er is een evaluatie van het MKB Katalysatorfonds uitgevoerd door de EDB (Economic Development Board Drechtsteden), waarvan de resultaten in 2023 worden meegenomen bij de vormgeving van het thema Innovatie vanuit de herijkte Groeigenda.
- Op het vlak van digitalisering is, naast het Regio Deal thema Digital Main Port, het project Data Value Drechtsteden gehonoreerd. Dit richt zich op het MKB (via Kansen voor West). Ook heeft IQ de aansluiting gerealiseerd met Digitalh – European Digital Innovation Hub voor Zuid-Holland, voor ondersteuning van de maritieme maakindustrie/MKB in de Drechtsteden.

Regio Deal

Met financiering uit de Regio Deal Drechtsteden-Gorinchem zijn diverse resultaten geboekt binnen de zogenaamde roadmaps. Een korte toelichting:

- Binnen het thema Delta Technology is rond het onderwerp Zero Emission Dredging een sterk regionaal business netwerk opgebouwd. Een consortium van bedrijven werkt samen in diverse projecten, variërend van technologische aanpassingen aan de baggerschepen tot overleg met I&W en de havenbedrijven over het aanpassen van aanbestedingsregels om emissieloos baggeren mogelijk te maken. Deze projecten zijn gefinancierd uit andere subsidiebronnen, in combinatie met private bijdragen.
- Het thema Duurzaam Varen is op het onderwerp Zero Emission aangehaakt en bouwt aan de Refit Alliantie: het - op termijn en gradueel - ombouwen van de aandrijving van binnenvaartschepen naar (semi) elektrisch, zodat er geen/minder CO2 uitstoot plaatsvindt. Er wordt gebouwd aan een bedrijfscluster en een projectenportfolio.
- Uit de Innovatietafel Waterstof is eind 2022 een veelbelovend H2 initiatief ontstaan, dat kan worden doorontwikkeld. Hier hebben al diverse bedrijven actief aan bijgedragen. Een boegbeeld uit de industrie is hieraan verbonden (Andre Boer, managing director van Krohne). Het sluit aan op beide bovengenoemde thema's.
- Het thema Smart Manufacturing heeft zich voornamelijk geconcentreerd op het verbinden van maakbedrijven aan reeds lopende projecten in de brede regio, zoals bijvoorbeeld aan

i-Lab. Ook is een link gelegd naar de (in 2023 uit te rollen) EDIH, data delen in de – maritieme - maakindustrie.

- Ook binnen het thema Zorginnovatie is gekozen voor dezelfde strategie als bij Smart Manufacturing: het verbinden van zorgorganisaties aan lopende projecten in de regio.
- Binnen het thema Digital Mainport is in december een kleiner projectvoorstel ingediend met als onderwerp Maintenance 4.0; een samenwerking van enkele bedrijven en opleidingen. Daarnaast is er aandacht gegeven aan een behoorlijke diversiteit aan onderwerpen, waaronder 5G en de ontwikkeling van een urban sports-app.
- Medio december is er een evaluatie gestart om op basis van de activiteiten en resultaten in 2022 een vooruitzicht, i.c. innovatiestrategie, te ontwikkelen voor 2023 en daarna.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- De Kantorenvisie Drechtsteden/Zuid-Holland Zuid 2019 -2024 kreeg eind 2021 een update die is toegestuurd aan GS en die op 13 mei 2022 werd goedgekeurd.
- Vanuit de opgave Economie en Werken vindt de coördinatie plaats op twee van de drie pijlers uit de Regio Deal, te weten de pijler toegepaste innovatie en de pijler human capital. Op de derde pijler, dynamische oevers, wordt vanuit de inzet op de ontwikkeling van watergebonden werkmilieus, stevige input geleverd.
- We waren hosting partner van het Smart Innovation Platform: een event/congres in het Energiehuis waar honderden vertegenwoordigers vanuit de maritieme industrie aanwezig waren.
- Deal was namens de Drechtsteden aanwezig op vier internationale vakbeurzen en werkte mee aan 9 (inter)nationale events. Internationaal gebeurt dit onder de vlag van het programma Rotterdam Maritime Capital of Europe. Dit alles werd in 55 video's en 26 nieuwsbrieven vastgelegd.
- De EDB heeft vier succesvolle boardmeetings en twee young professional challenges georganiseerd.
- Door ruim 50 partijen is de actieagenda beleven ondertekend.
- Vanuit Techniekpromotie is er een logistieke roadshow uitgevoerd waarbij alle vmbo scholen in de regio zijn bezocht. Vanuit diverse actielijnen is gewerkt aan techniekpromotie en is dit ook gekoppeld aan Kinderkrant Jong Drechtsteden.
- Om onze talenten en het onbenut arbeidspotentieel te bereiken is er een onderzoek door SEOR uitgevoerd. Met de uitkomsten van het onderzoek wil de regio Drechtsteden in samenwerking met haar samenwerkingspartners activerings- en stimuleringsmiddelen ontwikkelen en inzetten om de populatie onbenut arbeidspotentieel van nog meer waarde te laten zijn. Het rapport biedt een grondige analyse van het onbenut potentieel op de arbeidsmarkt. Het geeft meer inzicht in specifieke doelgroepen die behoren tot deze groep en de (persoonlijke) motieven die maken dat ze waardevol zijn voor de arbeidsmarkt van de regio.
- Door BAAS (baas over je eigen toekomst) is weer veel aandacht gecreëerd via de diverse social media kanalen. Vanuit Baas is er met de andere partners op de arbeidsmarkt gezamenlijk opgetreden op de Binnenvaardagen (1 loket gedachte voor

inwoners en werkgevers).

- Tijdens de Spotlights On week waren er diverse arbeidsmarktevents waarbij die in de Duurzaamheidsfabriek, met lasershow, één van de hoogtepunten was.

Samenhang met andere opgaven

Samenhang met Bouwen en Wonen:

De samenhang tussen de werkopgave en de woningbouwopgave is tweeledig:

- De beroepsbevolking die nodig is in de toekomst vraagt om een daarop afgestemd woningbouwprogramma (dus ook bouwen voor bijvoorbeeld young professionals). Het moet ook voor deze groepen aantrekkelijk en bereikbaar zijn om in de Drechtsteden te komen werken en te wonen.
- De woningbouwopgave richt zich in fysieke zin vooral op locaties binnen de verstedelijkingscontouren van de regio en neemt een verstedelijkingsdruk met zich mee. In sommige gevallen laat de economische functie zich ruimtelijk prima combineren met de woonfunctie (denk aan diensten, zorg, detailhandel en horeca), maar bij gezoneerde industrie (milieucontour) is dat lastiger en kan er sprake zijn van conflicterend belang. In het laatste geval vraagt dit automatisch om een scherpere afweging van waar we transformatie naar wonen voor ogen hebben en waar bijvoorbeeld doorschuif van bedrijvigheid (over de gemeentegrenzen heen) nodig is, zoals Peute naar voormalig Nedstaalterrein. Dit speelt zich met name af op en rond onze oevers.

Samenhang met Bereikbaarheid en Mobiliteit

Bereikbaarheid, zowel via weg, water als spoor, blijft voor bedrijven essentieel. De bereikbaarheidsopgave is een voorwaarde voor economische ontwikkeling van werklocaties. Daarnaast nemen nieuwe doelgroepen op de arbeidsmarkt nieuwe mobiliteit met zich mee. Zoals minder automobilititeit, meer ov. Goed georganiseerde ov-knopen – aansluitend op de Randstad – zijn de plekken waar nieuwe economische dynamiek ontstaat (Spoorzone Dordrecht – Zwijndrecht, maar ook de MerwedeLingelijn). Daarnaast gaat mobiliteit bij werken ook over vervoer- en goederenstromen, met het stimuleren van vervoer over water. Dit laatste vraagt om het creëren vanuit terreinen waar ook op- en overslag van en naar het water gemaakt kan worden.

Samenhang met Energietransitie

De komende jaren zullen een groot aantal corporatiewoningen in de regio met hulp van de stimuleringsregeling aardgasvrije huurwoningen (SAH) worden verduurzaamd. Dit vraagt veel inzet vanuit de bouw- en installatiebranche en biedt kansen voor banenontwikkeling in de Drechtsteden regio. Samen met opgave RES is hier een extra samenwerkingsstructuur op gemaakt, met gezamenlijke inschakeling van de kwartiermaker die de verbinding stimuleert.

Externe betrekkingen en lobby

Er is doorlopend aandacht voor onderwerpen uit deze opgave. Zie de inzet van de Regio Deal, provinciale groeiagenda, etc. Ook is een toenemende samenwerking op het niveau van de Zuidelijke Randstad en de provincie Zuid-Holland op het gebied van economische lobby. Dit gaat onder andere over het belang van een sterke kennis gedreven maritieme maakindustrie voor de BV Nederland.

Communicatie

Nieuws, mijlpalen en successen vanuit Werken en Economie zijn met de juiste framing, redactie en communicatiestrategie naar buiten gebracht via corporate communicatiekanalen van Smart Delta Drechtsteden (nieuwsbrief, website, social media) en gedeeld met andere media (pers, partners, vakbladen). Veel communicatie inzet vroeg vooral het MKB Katalysatorfonds Drechtsteden. Met behulp van artikelen, jaarverslag, website, social media berichten, video's en de organisatie van werkbezoeken is het fonds onder de aandacht gebracht bij stakeholders.

Samenhang met Regio Deal

De Regio Deal met de drie pijlers (toegepaste innovatie, human capital en oeverontwikkeling) is bij uitstek gericht op de uitvoering van de regionale werkopgave. De Regio Deal is in die zin een uitvoeringsinstrument binnen de Groeiagenda, in het bijzonder voor de economie. Het geeft versnelling aan de economische onderdelen in de Groeiagenda. Juist in deze coronatijd zijn publieke (Rijks)investeringen in onze regionale innovatie en human capital gewenst.

BEREIKBAARHEID EN MOBILITEIT

Wat willen we bereiken?

- Goed openbaar vervoer
- Fietsgebruik stimuleren
- Slimme mobiliteit
- Bereikbaarheid Drechtsteden: hoofdwegennetwerk in verbinding met andere economische centra

Onze kernopgaven

- Verbeteren bereikbaarheid over weg, spoor en water
- Terugdringen autovervoer ten faveure van het openbaar vervoer en de fiets (meer ruimte voor de fiets) en aansluiten bij de mobiliteitsalliantie
- Verbinden (economische) hotspots met elkaar en OV
- Versterking regio functie stationsgebied Dordrecht
- Aanpak congestie snelwegen (A15, A16)

Wat hebben we bereikt?

- STOMP ontwerp principe is geland in lokaal beleid in vier van de zeven Drechtsteden gemeenten. Dit principe ondersteunt de mobiliteitstransitie die nodig is in een groeiende regio met beperkte ruimte.
- Ondertekening eindverklaring Merwedelingelijn (verder MLL) en

oprichting MLL-Alliantie.

- Vaststelling rapport 'Hubs in Drechtsteden' waarin de regionale aanpak van het realiseren van mobiliteitshubs is uitgelijnd.
- Oplevering rapport Sluipverkeer A15 en effect varianten MIRT A15 als regionale onderbouwing voor het MIRT A15 onderzoek.
- Belangen Drechtsteden A15 behartigt in Rijkstraject MIRT (o.a. waardoor er een onderzoek gestart is naar Knooppunt Gorinchem)
- In de file top 10 van de A15 zijn de Drechtsteden gemeenten door diverse inspanningen gezakt van plek 2 naar plek 5.
- Financiële resultaten: geld gereserveerd voor de regio vanuit rijksfondsen, klimaatakkoord en provinciale subsidies:
 - 170 mln reservering voor ontwikkeling Station Dordrecht Centraal MIRT Oude lijn
 - 40 mln reservering nieuw te bouwen station Leerpark MIRT Oude Lijn
 - 20 mln Sliedrecht versnellingspropositie (woningen rondom MLL bouwen)
 - Vanuit het klimaatakkoord is er geld beschikbaar gesteld voor duurzaam vervoer
 - Subsidie voor de regio van 1,1 miljoen vanuit PZH voor infrastructurele maatregelen.

- Gebiedsagenda geüpdatet naar nieuwste collegeakkoorden.
- Vaststelling van het regionaal mobiliteitsprogramma (RMP).
- Snelfietsroute van Dordrecht naar Rotterdam samen met de MRDH is uitgewerkt.
- Belangen behartigd in verschillende werkzaamheden van bruggen en tunnels : Haringvlietbrug, Heinenoordtunnel, Drechtunnel, Noordtunnel, Brug over de Noord, Van Brienenoordbrug, Stadsbrug Dordrecht-Zwijndrecht.

Wat hebben we er voor gedaan?

Goed openbaar vervoer

- Spoorverbindingen en stations - faciliteren koppeling van spoor en andere modaliteiten middels hubs - Verbeteren van de verbinding tussen spoor en gebieden zonder station d.m.v. regionale verbindingen
- OV-netwerk: regionaal busvervoer - voorzieningen nabij busstations/haltes verbeteren en nieuwe busstations.
- OV-netwerk: vervoer over water - koppelen van de waterbus aan andere modaliteiten.
- Netwerken: multimodale overstapplaatsen (hubs) - realiseren van hubs/transferia aan de randen van kernen en realiseren/faciliteren van mini-hubs.
- Bereikbaarheid van toeristische hotspots - versterken ketenmobiliteit door kwaliteit van knooppunten te verbeteren met de toeristische hotspots. In 2021 is begonnen aan de analyse voor mogelijke hublocaties.

Begin 2022 is de eindverklaring MLL ondertekend en daarmee de MLL-Alliantie officieel opgericht. Deze alliantie zet zich in om verdere ontwikkeling van de MLL zelf én de (woningbouw-)plannen in de omgeving verder te ontwikkelen. Een mooie ontwikkeling is bijvoorbeeld de komst van nieuwe treinstellen voor de MLL. Op dit moment wordt er gewerkt aan het programma van eisen voor deze treinstellen die in 2027 moeten rijden.

Het rapport 'Hubs in de Drechtsteden' is eind 2022 afgerond en bestuurlijk vastgesteld. Dit rapport geeft voor 15 bestaande hubs aan welke voorzieningen er toegevoegd moeten worden of welke voorzieningen een upgrade moeten krijgen om de hubfunctie (beter) te kunnen vervullen. Daarnaast zijn er acht locaties aangewezen waar een hub gerealiseerd dient te worden. Op deze manier wordt er een goede ontsluiting met OV ontwikkeld vanuit vrijwel elk woon- en werkgebied in de regio. Per hub is aangegeven welke voorzieningen er aanwezig zijn en dienen te zijn en in welk stadium van realisatie deze voorziening zich bevindt. Dit is ook weergegeven op een kaart die ingezet kan worden om gesprekken met stakeholders aan te gaan, zoals de provincie. Een actieagenda is ook onderdeel van het rapport. In deze actieagenda staat welke acties er ontwikkeld moeten worden tot het realiseren van de betreffende hub en welke actoren daarvoor aan de lat staan.

In de aanbesteding van het waterbus contract is de verbinding Hooikade Veerplein in de wintermaanden vervallen. Als regio wa-

ren we daar niet blij mee. Dit hebben we zowel bij de gedeputeerde als via de statenleden kenbaar gemaakt. Op ons verzoek is er een extra evaluatie van de lijn Hooikade Veerplein uitgevoerd omdat we onze vraagtekens hadden bij het aantal reizigers die gebruik maken van deze lijn. De conclusie van de provincie was dat deze verbinding écht niet rendabel te maken is en dat is met de raden van Dordrecht en Zwijndrecht besproken. De uitkomst van het gesprek was dat, hoewel we nog steeds teleurgesteld zijn dat deze verbinding in de wintermaanden niet meer actief is, we dit accepteren en dat een watertaxi pilot hier wellicht invulling aan kan geven.

Daarnaast is Damen als partner ingestapt in de Blue Amigo/Waterbus organisatie. We verwachten hiermee een krachtige impuls op de verdere ontwikkeling van de waterbus.

Uitgevoerd door Werkgroep OV:

Leden: Alblasserdam, Sliedrecht, Dordrecht, regio

Fietsgebruik stimuleren

- Aanwijzen van een regionaal fietsroutenetwerk Drechtsteden
- Zorg dragen voor kwaliteitsverbetering van fietsroutes Nationaal Toekomstbeeld Fiets

In afstemming met de MRDH is onderzoek gedaan naar de inpassing van een metropolitane fietsroute Rotterdam – Dordrecht via Hendrik-Ido-Ambacht en Zwijndrecht. In 2023 krijgt dit onderzoek nog een vervolg; de inpassing wordt verder in detail uitgewerkt. Verder heeft de werkgroep een begin gemaakt met het actualiseren van het regionale fietsnetwerk. Dit wordt in 2023 afgerond.

Uitgevoerd door Werkgroep fiets:

Leden: Zwijndrecht, Dordrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Hardinxveld-Giessendam (MLL)

Slimme mobiliteit

Innovatief personen vervoer over water wat valt onder de Regio Deal projecten. Het is een vorm van slimme mobiliteit waarbij we een watertaxi achtig netwerk creëren aanvullend op de 'dikke' waterbuslijnen. We werken hier samen met een aantal aanbieders van watertaxi diensten volgens een level playing field. In 2022 hebben we de laatste plannen afgerond om een start te kunnen maken met varen in 2023.

Het onderwerp slimme mobiliteit is vooral terug te vinden in de verkeersmaatregelen die in KTM A15 project zijn ingebed en in het meerjaren maatregelen pakket bij werkzaamheden aan wegen, bruggen en tunnels. Dit is in samenwerking met PZH, RWS en Zuid Holland Bereikbaar opgesteld. Dit pakket wordt in 2023 afgerond.

Bereikbaarheid Drechtsteden via hoofdwegennet

- Wegverkeer: bereikbaarheid A15-corridor, A16 en N3.

- Bereikbaarheid en geleiding vrachtverkeer
 - Realiseren van voldoende capaciteit op wegvakken en aansluitingen
 - Borging van doorstroming en veiligheid ten tijde van groot onderhoud
 - Aanwijzen van geschikte locaties voor truck parking, inclusief communicatie naar betrokkenen en restrictief beleid en handhaving elders

Begin 2022 zijn de eerste voorlopige resultaten van de MIRT-verkenning A15 gepresenteerd. Deze resultaten gaven aanleiding voor het uitvoeren van verdiepend onderzoek, o.a. naar aanleiding van de oproepen van bestuurders. De effecten van de verschillende alternatieven op het knooppunt Gorinchem zelf gaven reden toe om het knooppunt zelf nader te bekijken en welke oplossingen er mogelijk zijn. De gemeenten in de regio zijn nauw betrokken bij dit onderzoek. Medio 2023 verwachten we de resultaten van dit verdiepend onderzoek en wordt er beslist of het knooppunt integraal onderdeel uit gaat maken van de MIRT-verkenning A15 Papendrecht – Gorinchem. Dit heeft gevolgen voor het moment waarop er een BAG-advies gevraagd wordt voor het voorkeursalternatief (VKA). Vanuit de werkgroep wordt er samen met een extern bureau gekeken naar de best mogelijke input voor dit advies voor een voorkeursalternatief.

In 2022 hebben de gemeenten gewerkt aan het opstellen van plankaarten voor de laadinfrastructuur. Deze plankaarten maken onderdeel uit van het plaatsingsbeleid. Met deze plankaarten wordt beoogd dat er sneller laadpunten worden gerealiseerd op straat. Verder is er veelvuldig kennis uitgewisseld over diverse onderdelen van elektrisch laden. Denk aan snelladen, de samenwerking met CPO's, het opzetten van plaatsingsbeleid en beleidsregels.

Uitgevoerd door Werkgroep Auto:

Leden: Papendrecht, Sliedrecht, Hardinxveld-Giessendam, regio

Overig

Naast het werk dat door de werkgroepen wordt gedaan, is door het regionale team of individuele gemeenten ook gewerkt aan:

- Regionaal Mobiliteitsprogramma: In de bestuurlijke werkgroep van 2 november 2021 is besloten om het Regionaal mobiliteitsprogramma toe te voegen aan de regionale gebiedsagenda. Het opstellen van het RMP is in 2022 afgerond en in juli 2022 vastgesteld door de bestuurlijke werkgroep. De maatregelen die in het RMP verwoord staan, worden enerzijds lokaal opgepakt (onderdeel van bestaande plannen) en anderzijds regionaal door de regionale werkgroepen.
- Uitwerken ontwikkelvisie spoorzone Zwijndrecht – Dordrecht
- Lobby treinstellen MLL: resultaat is dat er definitief nieuwe treinstellen aangeschaft gaan worden. Het PvE wordt op dit moment vormgegeven.
- Lobby Oude Lijn inclusief station Leerpark: resultaat is dat er 170 mln gereserveerd is voor verdere ontwikkeling van het

station Dordrecht.

- Onderzoek naar verleggen spoor gevaarlijke stoffen (noord-zuid as) welke in 1e halfjaar 2022 in de gemeenteraden van Zwijndrecht en Dordrecht is besproken en vastgesteld.
- Begeleiden subsidietraject provincie voor infrastructurele maatregelen.
- Input voor bereikbaarheidsaanpakken voor Vervanging & Renovatieprojecten in en rond de regio : Haringvlietbrug, Heinenoordtunnel, Drechtunnel, Noordtunnel, Brug over de Noord, Van Brienenoordbrug, Stadsbrug Dordrecht-Zwijndrecht

Samenhang met andere opgaven

Samenhang met Bouwen en Wonen:

Inzet is om te bouwen nabij hoogwaardig openbaar vervoer (HOV)/regionale hubs: Spoorzone Dordrecht-Zwijndrecht, waterbushaltes, HOV-buslijnen, MerwedeLingelijn (feeder naar Dordrecht Centraal Station).

Samenhang met Werk en Economie:

Bereikbaarheid, zowel via weg, water als spoor, blijft voor bedrijven essentieel. De bereikbaarheidsopgave is een voorwaarde voor economische ontwikkeling van werklocaties. Daarnaast nemen nieuwe doelgroepen op de arbeidsmarkt nieuwe mobiliteit met zich mee. Zoals minder automobiliteit, meer ov. Goed georganiseerde ov-knopen – aansluitend op de Randstad - zijn de plekken waar nieuwe economische dynamiek ontstaat (Spoorzone Dordrecht – Zwijndrecht, maar ook de MerwedeLingelijn).

Daarnaast gaat mobiliteit bij werken ook over vervoer- en goederenstromen, met het stimuleren van vervoer over water. Dit laatste vraagt om het creëren vanuit terreinen waar ook op- en overslag van en naar het water gemaakt kan worden.

Samenhang met Energietransitie:

- Benodigde (laad)infrastructuur voor elektrisch vervoer realiseren.
- Stimuleren gebruik van de fiets en OV
- Waterstofinitiatieven met betrekking tot personenvervoer en vervoer over water.
- Impact van gekozen mobiliteitsoplossingen vertalen in de netimpact en borgen in de Regionale Energiestrategie.

Externe betrekkingen en lobby

Om bereikbaar te blijven als regio is een intensieve samenwerking met RWS en de provincie noodzakelijk. RWS zit midden in de grootste onderhoudsopgave ooit welke onze regio sinds 2020 zwaar raakt. Openbaar vervoer zoals bus, waterbus en MLL worden door de provincie georganiseerd. Onze lobby activiteiten zijn gericht op goed OV en verbeteren van het fietsnetwerk zodat we een goed alternatief kunnen bieden voor de auto tijdens onderhoud van de snelwegen, bruggen en tunnels en daarna. De mobiliteitstransitie is nodig om onze groeiende regio bereikbaar te houden.

Communicatie

Alle weggebruikers hebben last van de files die er al zijn én die extra ontstaan vanwege groot onderhoud. Communicatie is heel belangrijk om weggebruikers van te voren te informeren wat ze te wachten staat. Daarnaast bieden we werkgevers toolkits aan die ze kunnen inzetten in hun onderneming om hun medewerkers te informeren maar ook om hun reisgedrag te wijzigen door bijvoorbeeld de fiets te promoten. Communicatie wordt vooral ingezet om te informeren en gedrag te veranderen.

Samenhang met Regio Deal

Om de oevers beter te verbinden werken we in de regiodeal pilot innovatief personen vervoer over water aan een extra verbinding over water in de vorm van watertaxi's.

ENERGIETRANSITIE

Wat willen we bereiken?

- Onze regio als een van de regionale koplopers in Nederland op het gebied van Energietransitie.
- Samen met onze partners zetten wij ons in voor een Energieneutraal Drechtsteden in 2050.

Onze kernopgaven

Onder het motto 'De Drechtsteden gaan voor nieuwe energie' werken betrokken partijen ieder voor zich én gezamenlijk aan de uitvoering van de regionale energiestrategie. De uitvoering loopt hierbij via vijf richtinggevende ontwikkellijnen:

- Stoppen met gebruik van aardgas
- Sterk inzetten op energiebesparing
- Stoppen met gebruik van benzine, diesel e.d.
- Duurzame opwekking van elektriciteit
- Realisering van de hoogst haalbare maatschappelijke opbrengst

Wat hebben we bereikt?

- Uitbreiding en ontwikkeling warmtenetten
- Aanpak energiearmoede
- Aanpak energiebesparing
- Onderzoek en aanpak Energietransitie en Arbeidsmarkt
- Lancering uitnodigingskader zon op land en zonnedakje
- Provinciale ontwikkelingen
- Ontwikkeling energiesysteem en aanpak netcongestie
- Lobby nationale wet en regelgeving én communicatie

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Startmotor warmtetransitie

De gemeenten en RES partners hebben in de Regionale Energiestrategie vastgelegd dat zij voor 2030 tenminste 12.000 maar liever nog 25.000 nieuwe WEQ (woningequivalenten) aansluiten op het warmtenet. De gemeenten hebben hierbij een coördinerende en ondersteunende rol. De samenwerking met de partners heeft geleid tot ruim 2.500 nieuwe aansluitingen eind 2022. Veel van deze aansluitingen zijn te zien als startmotor voor volgende aansluitingen.

De woningcorporaties Woonkracht 10, Tablis Wonen, Rhiant en Trivire hebben vanuit de inzet op zo'n startmotor via de Stimuleringsregeling Aardgasvrije Huur-woningen (SAH) € 23 miljoen van het Rijk ontvangen, om tot in 2025 ruim 6.000 bestaande woningen op een warmtenet aan te sluiten. De werkzaamheden om deze aansluitingen te realiseren zijn in 2022 doorgezet. Dat geldt ook voor de werkzaamheden aan de hoofdleidingen, c.q. de infrastructuur die nodig is om de definitieve duurzame bronnen op het warmtenet aan te sluiten.

HVC heeft daarnaast de rioolslibverbranding als duurzame bron gereed gemaakt om te koppelen aan het netwerk Sliedrecht-Papendrecht. Ook zijn de voorbereidingen getroffen om de benodigde leidingen onder de rivier door te realiseren. Tegelijk heeft HVC het netwerk in Dordrecht flink verduurzaamd, dit is een opmars naar een volledig aardgasvrij warmtenet in Dordrecht in 2023. Omdat voorzien wordt dat de opgave groter wordt, is in 2022 voor de samenwerking met onze partners geïnvesteerd in een sterke organisatiestructuur, zowel op lokaal als regionaal niveau.

Aanpak energiearmoede

De energiecrisis heeft in 2022 geleid tot een forse toename van energiearmoede. Verschillende financiële compensatiemaatregelen, zoals de energietoeslag, lagere energiebelasting en btw en de extra algemene korting in november en december, hebben de stijging van energiearmoede wel geremd. Daarnaast heeft de gemeente Dordrecht als eerste een succesvolle aanpak met energiehulpen gelanceerd. Inmiddels zijn energiehulpen in verschillende Drechtsteden gemeenten actief.

Aanpak energiebesparing

Gemeenten kunnen in 2023 middelen aanvragen via het Nationaal Isolatie Programma. Deze middelen zijn bedoeld om woningen met slechte labels (E, F en G) te verduurzamen. Met oog op deze aanstaande regeling zijn we in 2022 een pilot gestart in Hardinxveld-Giessendam. Doel van de pilot is om een aanpak te ontwikkelen, waarmee inzet en middelen zo effectief en doelmatig mogelijk kunnen worden ingezet. In de pilot is zowel aandacht voor de communicatie en inzet richting woningeigenaren als de samenwerking met uitvoerende partijen.

De gemeenten werken daarnaast in nauwe samenwerking toe naar de aanvraag van de NIP middelen én een structurele meerjarige aanpak op energiebesparing. De geleerde lessen uit de pilot worden hierin meegenomen.

Voor onze besparingsdoelstelling zijn bedrijven een belangrijke doelgroep. Mede met oog hierop heeft de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid ook in 2022, uitvoering gegeven aan de zogenaamde E-agenda. Dit betreft onder andere toezicht op wettelijke verplichtingen, brancheaanpakken, bedrijventerreinaanpakken en koplopergesprek.

Onderzoek en aanpak Energietransitie en Arbeidsmarkt

Begin 2022 is een kwartiermaker aangesteld om onderzoek te doen naar een aanpak om de energietransitie en arbeidsmarkt-vraagstukken nader met elkaar te verbinden. Dit mede met oog op het voorziene tekort aan vakmensen om de energietransitie uit te voeren. Dit heeft in de eerste helft van 2022 geleid tot een onderzoeksrapport én verschillende nieuwe leerwerktrajecten bij de Beroepentuin. Via deze leerwerktrajecten kunnen deelnemers in ongeveer drie maanden worden opgeleid voor een specifieke instroomfunctie binnen de energietransitie.

In de tweede helft van 2022 is een vervolgtraject gestart. In dit vervolgtraject worden inwoners van Sliedrecht actiever benaderd en geïnformeerd over opleidingen en carrièrekansen in de energietransitie. Dit gebeurt specifiek in de wijken waar het warmtenet wordt aangelegd en woningen worden aangesloten, omdat hiermee de kans ontstaat voor mensen om dicht bij huis aan de slag te gaan binnen de energietransitie. Inmiddels zijn de eerste kandidaten vanuit Sliedrecht via dit traject aan een opleiding begonnen.

Lancering uitnodigingskader zon op land en zonnedakje

In de RES 1.0 zijn de uitwerkingsgebieden en criteria voor zon op land vastgesteld. In januari 2022 is ten behoeve van deze uitwerkingsgebieden het uitnodigingskader zon op land geopend. Initiatiefnemers worden via dit platform uitgenodigd om ideeën en voorstellen met onderbouwing in te dienen voor zon op land. Sinds de lancering hebben verschillende initiatiefnemers voor zon op land projecten zich gemeld.

In de RES 1.0 is ook een stevige doelstelling vastgesteld met betrekking tot de duurzame opwekking van energie op daken. Mede met oog op deze doelstelling hebben alle gemeenten in 2022 de lancering van zonnedakje voorbereid. Zonnedakje is in 2023 voor alle gemeenten in de Drechtsteden beschikbaar en helpt om inwoners, ondernemers en organisaties slimmer te stimuleren én de voortgang te monitoren.

Provinciale ontwikkelingen

In 2022 is door de provincie Zuid-Holland gewerkt aan de provinciale omgevingsvisie. Dit is voor de gemeenten met betrekking tot verschillende domeinen (waaronder de energietransitie) een belangrijk kader. Met oog hierop hebben we dit proces vanuit de Drechtsteden nauwlettend gevolgd en waar nodig actief bijgedragen.

Een ander belangrijk provinciaal programma dat ook in 2023 en de komende jaren nog actueel is, betreft het Provinciale Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK). In het voorjaar van 2023 wordt van iedere provincie een pMIEK verwacht. Het pMIEK wordt afgestemd met het nationale Meerjarenprogramma Infrastructuur en Klimaat (MIEK), waarin de energie- en grondstoffen infrastructuurprojecten beschreven worden die het kabinet nu wil oppakken, om zo versneld bij te dragen aan

het verduurzamen van de industrie. Ook op dit programma zijn de Drechtsteden vanaf het begin zowel ambtelijk als bestuurlijk goed aangehaakt.

Ontwikkelingen energiesysteem en netcongestie

Een steeds actueler thema betreft het vollopen van het energiesysteem en de netcongestie die hierbij kan ontstaan. De vormgeving van een toekomstbestendig energiesysteem en het minimaliseren van netcongestie vraagt om investeringen, daadkracht én een intensieve samenwerking, waarbij we vanuit de regio slim inspelen op toekomstige plannen, programma's en initiatieven. Daarnaast moeten we tot slimme oplossingen komen én de innovatie- en implementatiekracht vergroten. In 2022 zijn op dit vlak de eerste verkenning en voorbereidingen uitgevoerd. In 2023 komen we met gemeenten en triple helix partners tot een concrete aanpak op dit thema.

Duurzame mobiliteit

De inzet die vanuit de Groeiagenda is gepleegd op het thema bereikbaarheid en mobiliteit, draagt bij aan de verduurzaming van de regionale mobiliteit. Zo is het gebruik van de fiets en het OV gestimuleerd, is er nader invulling gegeven aan de benodigde (laad)infrastructuur voor elektrisch vervoer én zijn er verschillende innovatieve initiatieven met betrekking tot personenvervoer en vervoer over water.

Lobby nationale wet en regelgeving én regionale communicatie

In 2022 hebben we opnieuw zeer actief invulling gegeven aan onze lobby op nationale wet- en regelgeving. Deze inspanningen zijn hard nodig, omdat binnen de energietransitie nog belangrijke wetgeving wordt vormgegeven. Een van de belangrijkste voorbeelden is de wet collectieve warmte, die zeer relevant is voor de warmtetransitie en de ontwikkeling van warmtenetten binnen onze regio. Naast inspanningen via de VNG, G40 en het Nationaal Programma RES hebben er ook verschillende werkbezoeken plaatsgevonden.

In 2022 is daarnaast een nieuwe communicatiestrategie opgesteld voor de periode 2022-2025. Centraal hierin staat wat de rol is van regionale communicatie binnen het programma en welke meerwaarde dit biedt aan onze partners. Voor de gemeente Sliedrecht is een communicatiestrategie en aanpak ontwikkeld voor het warmtenet. Ook is er een bewonersonderzoek uitgevoerd.

Verder is er gezorgd voor publiciteit rondom het onderzoek Energie en Arbeidsmarkt, de introductie van de nieuwe voorzitter van de Programmaraad en de lancering van de Warmtewegwijzer. In 2022 is de website Drechtstedenenergie.nl volledig vernieuwd. Ook het participatieplatform Denkmee Drechtsteden heeft een andere look & feel gekregen en de nieuwsbrief Energie is verder doorontwikkeld. Belangrijke events waren daarnaast de kwartaalbijeenkomst van Smart Delta Drechtsteden bij FC Dordrecht, die in het teken stond van de energietransitie en de Nationale Klimaatweek. Voor de klimaatweek is een campagne ontwikkeld.

Ook is de communicatie bij de warmte pilots in Papendrecht en Sliedrecht en de pilot energiebesparing in Hardinxveld-Giessendam ondersteund.

Samenhang met andere opgaven

Samenhang met Bouwen en Wonen

- Alle nieuwbouw is energieneutraal of energieleverend.
- Goede afstemming van de ruimtevraag vanuit de woningbouwopgave en energieopgave, om de beperkte ruimte die wij in de Drechtsteden hebben optimaal te benutten.
- Impact van nieuwbouw vertalen in de netimpact en borgen in de Regionale Energiestrategie.

Samenhang met Economie en Werken

- Benutten van (grote) benodigde investeringen om de regionale economie en arbeidsmarkt te versterken.
- Stimuleren dat organisaties werkzaamheden zoveel mogelijk door regionale partijen uit laten voeren, om hiermee regionale inwoners kansen op de arbeidsmarkt te bieden.
- Verduurzaming van bedrijventerreinen en doorvoeren klimaat adaptieve maatregelen.
- De Stimuleringsregeling Aardgasvrije Huurwoningen die voor 5.930 corporatiewoningen in de Drechtsteden is toegekend biedt een concrete kans.
- Voorkomen dat het ontbreken van geschoold personeel tot een knelpunt in de transitie leidt.

Samenhang met Bereikbaarheid en Mobiliteit

- Benodigde (laad)infrastructuur voor elektrisch vervoer realiseren.
- Stimuleren gebruik van de fiets en OV
- Waterstofinitiatieven met betrekking tot personenvervoer en vervoer over water.
- Impact van gekozen mobiliteitsoplossingen vertalen in de netimpact en borgen in de Regionale Energiestrategie.

Externe betrekkingen en lobby

- Het is belangrijk dat de energietransitie voor iedereen haalbaar, betaalbaar en houdbaar is. Momenteel is dit nog niet het geval. Wij stellen mede met oog hierop dat de randvoorwaarden voor de transitie nog onvoldoende op orde zijn. Onze lobby activiteiten zijn er op gericht om bovenstaande randvoorwaarden steeds meer op orde te krijgen.
- Drechtsteden als koploper en nationale kennispartner op de kaart zetten.

Communicatie

- Versterken handelingsperspectief van inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen door hen te informeren over de energietransitie én over maatregelen die zij nu al aan hun woning kunnen treffen. We maken het bovendien zo eenvoudig en laagdrempelig mogelijk om aan de slag te gaan.

Samenhang met Regiodeal

- Het realiseren van energietransitie vergt veel kennis en capaciteit. Investerings in human capital zijn noodzakelijk om te voorkomen dat er de komende jaren onvoldoende geschoold personeel beschikbaar is.
- De Energietransitie vraagt daarnaast om nieuwe innovatieve toepassingen en ontwikkelingen.

EXTERNE BETREKKINGEN

Wat willen we bereiken?

Public Affairs (PA) is een instrument van het bestuur om beleidsdoelen waarbij de medewerking van externe partijen noodzakelijk is, te verwezenlijken. PA richt zich op de hele beleidsbeïnvloedingsketen en is het meest effectief als het zo vroeg mogelijk en op een zo laag mogelijk niveau wordt toegepast. Lobby, het planmatig voor of tegen een beleidsvoornemen pleiten, maar ook het verkrijgen van subsidie of extra middelen van de hogere overheden is een onderdeel van PA. Lobby wordt op ambtelijk, departementaal en politiek niveau uitgeoefend.

We richten ons hierbij op de provincie Zuid-Holland, Den Haag en Brussel. Ook worden maatschappelijke partners, zoals het regionale bedrijfsleven of kennisinstellingen, aangehaakt bij gedeelde lobby en agenda. Afhankelijk van het thema, de impact en schaal, worden relevante bestuurders, directieleden, beleidsmedewerkers, woordvoerders en opgavemanagers betrokken bij dossiervorming.

Public Affairs en lobby is maatwerk, waarbij de portefeuillehouder regie houdt over het geheel en de lobbyist coördineert en uitvoert. Het Team PA organiseert en regisseert de PA-activiteiten en is vaak het eerste gezicht buiten. Een goede focus op prioritaire dossiers en een adequaat relatienetwerk is de basis om effectief PA te kunnen bedrijven. Inhoudelijk is de Groeiagenda 2030 primair de basis voor de regionale PA-activiteiten.

Overige inhoudelijke dossiers worden benoemd onder de opgaven.

Onze kernopgaven

De lobbyactiviteiten hebben zich in 2022 gericht op Den Haag (o.a. bewindspersonen en leden van de Tweede Kamer) op de Provincie Zuid-Holland (specifiek met betrekking tot de Groeiagenda Zuid-Holland) en op de Europese Unie. Vanuit de eigen Groeiagenda redenerend, hebben we daarbij ingespeeld op de Haagse en Brusselse agenda's

Wat hebben we bereikt?

Naast de verantwoording over de lobbyactiviteiten die per inhoudelijke opgave is beschreven, heeft het team Public Affairs zich gericht op de positionering van de regio in nationale en Europese discussies.

Met betrekking tot het economisch beleid zien we door de inzet vanuit de maritieme sector en vanuit de betrokken regio's zowel

in Brussel als in Den Haag een versterkte aandacht voor de maritieme maakindustrie. Dit heeft onder andere geleid tot de opdracht van de Tweede Kamer aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat om met een integraal nationaal maritiem industriebeleid te komen. In 2023 is hier specifiek een nationale gezant voor aangewezen. Dit biedt kansen voor onze regio om samen met triple helix partners dit economische cluster nog steviger te positioneren.

Met betrekking tot wonen in combinatie met mobiliteit heeft de regio ingespeeld op de afspraken uit het regeerakkoord om extra geld beschikbaar te stellen uit het mobiliteitsfonds om wonen bij infrastructurele (OV-) knooppunten mogelijk te maken. Met bijdragen voor de noord-zuidverbinding ten behoeve van de ontsluiting van Sliedrecht-Noord en de spoorzone in Dordrecht (in samenhang met de startbeslissing MIRT verkenning Oude Lijn) heeft de regio hiervan optimaal gebruik van gemaakt. Ook zijn er nationale bijdragen toegezegd voor de woningbouwimpuls.

Met betrekking tot de provinciale discussie over woningbouwambities hebben we op meerdere momenten aandacht gevraagd voor de mogelijkheden om woningbouw te combineren met het opwaarderen van de MLL-lijn. Met de komst van het nieuwe provinciebestuur zien we mogelijkheden om de regionale ambities gesteund te krijgen vanuit de provinciale politiek. Daaraan heeft de inzet vanuit de Rijksoverheid om de woningbouwambities te versnellen ook bijgedragen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Door middel van werkbezoeken in de regio en gesprekken in Den Haag en Brussel zijn in het afgelopen jaar de belangrijkste opgaven en ambities onder de aandacht gebracht. Zo zijn er regionale werkbezoeken geweest van individuele Kamerleden en Euro-parlementariërs, een delegatie vanuit de VVD-fractie, meerdere ministers en gedeputeerden. Om ons verhaal goed te vertellen, zijn er op meerdere momenten position papers en factsheets opgesteld waarin kort en krachtig de lobbypunten zijn vermeld.

Met oog op de gezamenlijke positionering van de regio en de versterking van de samenwerking tussen overheid en bedrijfsleven zijn er enkele lobbyactiviteiten georganiseerd met nationale uitstraling. Zo was er in de week van 14 tot 18 november het evenement 'Spotlights On'. Tijdens de talkshow als onderdeel van de openingsceremonie van Spotlights On op 14 november hebben we de kracht van de maakindustrie en het belang van talent benadrukt. Met het manifest 'Spotlights on Talent' is vervolgens het

belang van deze sector onder de aandacht van Kamerleden en Europarlementariërs gebracht. Mede door deze input is de maritieme maakindustrie in Nederland als een belangrijk onderdeel van het Europese en nationale industriebeleid gepositioneerd.

Op 6 december vond daarnaast in Hardinxveld-Giessendam bij Bouwmeesters een kwartaalbijeenkomst plaats waar minister Hugo de Jonge (Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening) en gedeputeerde Anne Koning (Wonen) in gesprek gingen over de woningbouwambities. Tijdens dit netwerkevenement was er bijzondere aandacht voor de bouwtafel en de uitvoeringskracht om zo de doelstellingen uit de groeiagenda te behalen.

Met betrekking tot het vergroten van de Europese subsidiestromen richting Smart Delta Drechtsteden hebben we door middel van een adviesopdracht de mogelijkheden naar subsidies voor de energietransitie en duurzaamheid verkend. Met deze aanpak willen we in de alertheid en de assertiviteit vergroten om voor projecten ook nadrukkelijk te kijken naar Europese cofinanciering. De volgende stap is om voor specifieke projecten subsidieaanvragen voor te bereiden om ze vervolgens in te dienen. Omdat hiervoor het belangrijk is om samen te werken met partners, hebben we in 2022 onze netwerkkracht versterkt.

In 2022 zijn we gestart met een monitoringssysteem om de Haagse politieke dossiers goed te kunnen volgen. Op basis hiervan kunnen we inspelen op interessante ontwikkelingen in de Tweede Kamer en bij ministeries. Binnen lobbynetwerken, zoals rondom de Groeiagenda Zuid-Holland en binnen het G40-netwerk, zijn de doelstellingen van onze Groeiagenda actief meegenomen, zodat bij gezamenlijke lobbyacties richting Den Haag deze zijn ingebed.

COMMUNICATIE

Wat willen we bereiken?

- Naamsbekendheid creëren voor het merk Smart Delta Drechtsteden bij onze stakeholders binnen en buiten de regio.
- Smart Delta Drechtsteden positioneren als een aantrekkelijk gebied om in te wonen, werken, leven en ondernemen en als een regio die zich maximaal inzet voor brede welvaart.

Onze kernopgaven

- Verder laden van het nieuwe merk dat vanuit het project Afzenderschap ontwikkeld is en doorontwikkelen naar een triple helix merk;
- De visuele (huis-)stijl bewaken en beheren;
- Ondersteunen Public Affairs bij lobby richting provincie, rijksoverheid en Europa om kansen voor versterking van de regio te vergroten;
- Uitvoeren social media strategie en mediastrategie voor realisatie (PA-) doelen;
- Inzetten communicatie bij gemeenteraadsverkiezingen;
- Doorontwikkelen media en middelen, waaronder: website, nieuwsbrief, social media en platform Regio Deal;
- Verbinden van regionale corporate communicatie aan lokale communicatie.

Wat hebben we bereikt?

Het merk heeft in 2022 voet aan de grond gekregen. Een aantal malen werd in de media Smart Delta Drechtsteden door externe partijen genoemd als het over de regio en/of de triple helix samenwerking ging. Ook interne partijen wisten ons als Smart Delta Drechtsteden programmateam steeds beter te vinden bij vragen die over onze opgaven gingen. Zodra de triple helix ambities van Smart Delta Drechtsteden zijn vastgelegd kunnen we echt vol inzetten op de interne en externe branding.

De kwartaalbijeenkomsten werden gedurende het jaar steeds beter bezocht en ook gewaardeerd (gemeten via een enquête) met als hoogtepunt de laatste van het jaar met het thema 'Bouwen aan de regio'. Op basis van de enquête is toen de formule enigszins aangepast naar een compacter programma dat beter aansluit op de wensen van bedrijfsleven en onderwijs.

Andere resultaten zijn: 50% groei van het aantal abonnees op de nieuwsbrief tot 843. Meer dan de helft (53,3% opent elke nieuwsbrief en 20,3% van de abonnees bezoekt elke nieuwsbrief minimaal een link.

Op Twitter is het aantal volgers gegroeid van 2121 naar 2136. Totaal zijn er 914 likes op de posts gegeven en hebben we ge-

middeld 22.076 weergaven per maand bereikt.

Op LinkedIn zijn we gestegen van 6391 volgers naar 6620 volgers en kregen we 2441 likes. Ook is 243 keer een bericht gedeeld en bereikten we gemiddeld 8705 impressies per maand.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Er zijn toolkits ontwikkeld voor de zeven gemeenten om het merk te implementeren in de eigen organisatie. Na de gemeenteraadsverkiezingen zijn diverse middelen ontwikkeld om de nieuwe raden te informeren over het nut en noodzaak van Smart Delta Drechtsteden en wat hun rol hier binnen is.

De huisstijl is in 2022 doorontwikkeld. Om een goede focus te kunnen leggen op het corporate logo is besloten de opgavelogo's niet meer in te zetten. Wel behouden we de kleuren per opgave. Ons huisstijlhandboek is uitgebreid met nieuwe partner- en projectlogo's, de sjablonen en formats zijn uitgebreid en er zijn kleuren toegevoegd aan het kleurenpallet. Gedurende het jaar zijn uitingen continu tegen het licht gehouden van de vastgelegde huisstijlregels.

Er is een intern communicatieplan ontwikkeld in samenspraak met de vakgroep Interne Communicatie. Collega's zijn geïnformeerd door regelmatige berichtgeving op SID en de Smart Delta Actueel.

Volgens planning is een nieuwe website ontwikkeld die live ging in Q4. Het Regio Deal Drechtsteden-Gorinchem platform is in deze nieuwe website geïntegreerd. Ook bevat de nieuwe website een agenda waarop activiteiten en evenementen van onderwijs, bedrijfsleven en overheid uit de regio staan, actief opgehaald door het team. Het team heeft continu content ontwikkeld die gepubliceerd werd op de website en, conform een contentkalender, via de social media kanalen en 11 nieuwsbrieven. Bij nieuwswaardige gebeurtenissen zijn persberichten verspreid en persvragen beantwoord.

Het team heeft bijgedragen aan de organisatie van vier kwartaalbijeenkomsten en heeft de communicatie en het uitnodigings-traject daaromheen verzorgd. Daarnaast heeft het team taken opgepakt in de organisatie van de opening van Spotlights On en de andere evenementen in die week. Naast eigen communicatie acties en het uitnodigings-traject rondom deze events is ook een coördinerende rol ingenomen in de communicatie- en pr activiteiten van alle partners (de zeven gemeenten, EDB, DEAL, Dordrecht Marketing, Mothership en sponsors).

Samenhang met andere opgaven

Naast bovengenoemde corporate activiteiten heeft het communicatieteam Smart Delta Drechtsteden zich ingezet om de zichtbaarheid van de uitvoering van de Regio Deal Drechtsteden-Gorinchem te vergroten, onder andere via een flyer meegezonden bij het onderzoek van OCD uitgezet onder inwoners van de regio, Regio Deal Drechtsteden-Gorinchem nieuwsbrieven en verschillende events. Tevens wordt structureel nieuws over Regio Deal projecten uit deze regio aangeboden voor de landelijke Regio Deal nieuwsbrieven.

Ook zijn de lobbyactiviteiten van Public Affairs ondersteund met verschillende communicatie uitingen en -middelen. Zo is er flink ruchtbaarheid gegeven aan het bezoek van Minister Hanke Bruins-Slot en Europarlementariër Tom Berendsen.

De communicatieactiviteiten om de doelen per opgave te ondersteunen zijn nader uitgewerkt in de eerdere hoofdstukken.

FINANCIËLE VERANTWOORDING

Smart Delta Drechtsteden	Begroot 2022	Besteed	Ruimte
Algemene kosten	967.000	747.599	219.401
Materiële lasten	316.000	96.599	
Personele lasten	350.000	350.000	
Afdracht SCD (overhead)	301.000	301.000	
Corporate Communicatie	275.000	248.480	26.520
Materiële lasten	75.000	48.480	
Personele lasten	200.000	200.000	
Externe betrekkingen	275.000	285.245	-10.245
Materiële lasten	40.000	50.245	
Personele lasten	235.000	235.000	
Bouwen en Wonen	305.000	330.056	-25.056
Materiële lasten	80.000	105.056	
Personele lasten	225.000	225.000	
Werken en Economie	1.545.000	1.505.979	39.021
Materiële lasten	1.165.000	1.125.979	
Personele lasten	380.000	380.000	
Bereikbaarheid en Mobiliteit	625.000	583.002	41.998
Materiële lasten	325.000	283.002	
Personele lasten	300.000	300.000	
Energietransitie	545.000	515.000	30.000
Materiële lasten	30.000	-	
Personele lasten	515.000	515.000	
Totaal	4.537.000	4.215.361	321.639
Budget 2022	4.280.000		
Overschot uit 2021	256.190		
Totaal	4.536.190	4.215.361	320.829

